

Xaverius Thaumaturgus, Panegyricum Poema

Frizon, Léonard

Burdigalae, 1684

Caput V. Iconum Pari quinto respondens. Xaverius mari imperans. Tabul.
IX. Qualis est hic, quia venti & mare obedium ei? Matth. VIII. Ad
tempestatum sedationem additæ vaticinationes de navibus & ...

[urn:nbn:de:hbz:466:1-69047](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-69047)

CAPUT V.

Iconum Pari quinto respondens.

Xaverius mari imperans. Tabul. IX.

Xaverius naufragus. Tabul. X.

PARS CAPITIS PRIOR.

Qualis est hic, quia venti & mare obediunt ei!

Matth. VIII.

N IHIL est inobsequentius mari & ventis, quibus ludibrium ornatissimæ classes debent, Regumque summorum potentia. Non tulit mare jugum sibi impositum à Xerxe, pontem nauticum, quo juncta confertaque Europæ Asia: tempestate excussit disjecitque, vix naufragium capiente Hellesponto. Et insaniebat, qui velut naturæ ipsius dominus, flagella mari tanquam mancipio inflixit. Unius est Dei, *a* legem ponere aquis, & in arena ipsâ fixam præscribere. *b* *Hic confringes tumentes fluctus tuos.* Illius est, *c* *qui producit ventos de thesauris suis*, eosdem revocare & concludere.

Bis Christus, ex historiâ Evangelicâ, imperavit ventis, & furentibus quasi frænum injecit: tumultuanti mari *d* silentium tranquillitatemque indixit. Creatorem creatæ

a Proverb. 8.   *b* Job 38.   *c* Psal. 134.

d *Comminatus est vento, & dixit mari; tace, obmutesc.* Marc. 4.

res, uti Hieronymus commentatur, quas increpavit, sentiunt imperantem; *non errore hæreticorum, qui omnia putant animantia; sed majestate conditoris, quæ apud nos insensibilia, illi sensibilia sunt.* Quod discipulis magister optimus-maximus præstitit; semel, à periclitantibus trepidè oratus; iterum, preces laborantium antevertens: id verò, Xaverii causâ, egit sapius, turbinès ut comprimeret, freta placaret; ac per Xaverium egit: ipsius ore procellis fluctibusque imperavit. Tua hæc virtus, Christe (Severi Sulpitii ex Dial. 1. voces usurpo) tua sunt hæc, Christe, miracula. etenim, quæ in nomine tuo operantur servi tui, tua sunt.

Verumtamen ab homine sedatam in sacris extare litteris haud memini tempestatem maritimam. Maritimam dico: nam cœlo tonante excitam, terrisque incumbentem grandine cum igni commistâ, idem qui excierat, discussit Moses. Jonâ quidem in mare dejecto, tempestas (quod veracior, quàm obedientior vates prædixerat) propter ipsum immissa, quæ fugientem persequeretur, sic tanquam hostiâ piaculari irato Deo redditâ, confedit. Paulus autem Romam navigans, adversaque jactatus tempestate, audivit ex Angelo: *Ecce donavit tibi Deus omnes qui navigant tecum.* sed ita donavit, non ut quietiore mari cursum tenerent; at factò naufragio salvi tamen ut evaderent. Haud eos modò, qui unâ veherentur, Xaverio concessit incolumes; verùm absentes quoque conservavit ejusdem respectu ac merito; seu quibus pium aliquod munusculum, velut symbolum pignusque liberi tutique com meatûs, à Francisco datum; ut supra de coronâ precatoria narratum est; sive quorum aut personis aut rebus impensa fausta precatio, & nonnunquam in perpetuum fidelissimis promissis parta securitas. Tria quatuorve selecta in specimen exempla breviter affero.

Partâ ex Acenis victoriâ Goam cùm tenderet Xaverius, quam conscenderat onerariam, usqueadeo fœda atroxque tempestas Ceilanum ad sinum invasit, perpetuâ triduum ipsum nocte occupante, ut jacturâ factâ præsens animis, oculisq; vectorum nautarumq; obversaretur mors. Jamque na-

vis permiffa ventis, in fyrtes, vel pacato mari illic exitio-
 fiffimas, abripiebatur; cùm Xaverius, qui serenitate oris
 & fuavitate orationis in confternatione summâ unum erat
 miseris levamen; cunctosque rite expiatos ad vitam mor-
 témve pari fubmiffione voluntatis à Divino arbitrio fuf-
 cipiendam hortatus, Chrifto è cruce pendenti fupplex
 acciderat; fiducia mirificâ exurgit, bolidemque fumens
 in manus, ac plumbo fragmentum ex imâ togæ fuæ orâ
 decerptum illigans, funiculo in æftuosiffimum demittit
 fretum, Unius Trinique Numinis perfonas invocans no-
 minatim, & mifericordiam affufæ turbæ fibique implorans.
 Cadit illico ventus, mare detumefcit, navis expedito
 curfu perfertur.

E Japoniâ verò idem rediens, cùm effet infanâ violen-
 tâque exceptus procellâ, quæ navim in maria abftulit ig-
 nota, & cœcis per quinque continenter dies nubibus cœ-
 lum obtexit; ipfe poft operam fedulò purgandis confir-
 mandisque animis navatam, ac manus etiam ftrenuè ad
 nautica ministeria adhibitas, communem efficacius caufam
 apud Deum agebat, precibus jam quaternas, jam quinas
 horas trafigens, fub tabulata abditus, tantaque in jacta-
 tione immotus. Cui dum pietatis officio incumbit; re-
 pentè lamentabili conclamatione aliam Virginem appel-
 lantium excitus accurrit. Irruerant immanes undæ à prorâ,
 à puppi; vastoque impetu fufufæ navim deprimebant.
 Confufi paffim cum vectoribus nautæ jacebant, quod
 comprehendere primum quisque potuerat, retinaculum
 complexi, ne turbulentâ agitatione excuterentur in mare;
 & lignis quæ arripuerant, ex navis fufultu capiti incuffis
 faucii multi; omnes miferabili voce Divinam clementiam
 invocantes. Exclamat ipfe commiferans, fed eâ voce quæ
 cœlum penetret, quam Superi exaudiant. *JESUM, amorem
 animæ fuæ* (cujusmodi tenerâ Chrifii appellatione frequens
 utebatur) obfecrat per quinque vulnera, pro nobis in
 cruce excepta, ut opem ferat. Simul cum hac brevi, fed
 flagrantiffimâ obsecratione, navis quæ jam aquis oppleta
 fubsidebat, effert fe atque emergit: nautisque certo & ma-
 nifefto miraculo excitatis opportunitatem præbet vela ex-
 plicandi, captataq; fecundiori aurâ curfum perfequendi.

Tum scapha illa, cujus facta jam variâ occasione mentio est, turbine divulsa ab onerariâ dispulsaque longissimè, reducta à Xaverio fuit absente: si tamen absens dicendus est, quem viri quindecim in eâ deprehensi, quosque in navim recipi prohibuit subita procellæ vis, secum agentem, etsi tum esset in onerariâ, coram aspexerint; recreantem animos, & omni formidine & sollicitudine abstersâ reficientem audierint; novâ quadam arte, peritiâque rei maritimæ scientissimis ignotâ, naviculam elusis fractisque fluctibus gubernantem obstupuerint. Eâque Xaverii species ita scaphæ vectoribus inhæserat, ut eam cum nauta in onerariâ curans vellet religatam submovere, intercesserint illi jam recepti in navim, clamitantes, dextram ut antè Patri Sancto porrigeret, adhuc in scaphâ hærenti. ac demum cognito, semper in onerariâ Xaverium fuisse, par illud Maurorum (quorum is maximè vicem sollicitus, dies noctesque suppliciter pronus lacrymis & singultibus junxerat) è tanto ereptum periculo, spectatissimoque miraculo persuasum, Christi Numen Sosпитatoris agnoverit protinus, baptismoque suscepto gratè piæque coluerit. Voti compos Franciscus, adhuc mari inhorrescente, rursusque adversante vento, navicularium admonet, expediat vela: faventem ferentemque ventum adpromittit, & scilicet conciliat; morâ charitati, dum scapha expectaretur, salutique sociorum impensâ feneratum, qui statim, præter omnem artis experientiæque fidem cœli marisque mutatâ facie, afflatam navim ad Sancianum portum brevi pervexit.

At isto quantovis prodigio & onerariæ liberatæ, & servatæ scaphæ, ventique ex insperato validè placideque adspirantis, majus aliud longiûsque ac latius patens & divina cognitione & periculi depulsione subjiciam. Familiarem cum eodem illo naviculario, cui nomen erat Aghiaro, sermonem habens de gravissimis creberrimisque navigationis periculis, amico spondit ex Divino afflatu Xaverius, ipsum mari non extinguendum, neque ullum ipso moderatore periturum navigium. perinde quasi diceret, potiori longè ratione certiorique fide, quàm Cæ-

far olim apud Lucanum animos trepido additurus gubernatori:

Medias perrumpe procellas

Tutelâ secure meâ.

Hujusmodi prænuntiatione ita securus evasit Aghiarus, nullo ut deinceps aut navis discrimine, aut tempestatis, mari se daret. Quare ejus rationem fiducia ignorantes, vulgò temeritatis damnabant hominem; qui saviente hieme, qui vetustâ & ruinosâ naviculâ non vereretur ultro citroque commeari. Certus incertos ille casus pervadebat. Et contigit aliquando, ut ad Peguanos institutâ navigatione, dum firmissimæ naves, unâ profectæ, discerperentur fluctibus, scopulisque illis diffringerentur; ipse lembo, qui vix esset anni tranando, intrepidus, mollitèrque ut in summa tranquillitate, puppi acclinatus, inter horrendos undarum fremitus stridoresque ventorum caneret. Cùmque ex eo vectorum quispiam quæreret; fatin' sanus, qui isto rerum articulo gauderet? & quæ, cunctis præsentimorte contremiscentibus, tam dira canendi libido? sibi verò nihil timendum haud cunctanter respondit; ne si maria quidem cœlo omnia miscerentur; vel si vitreum ageret lembum; cuncta Patre Francisco præstante pericula, ab eo sibi prædictum, in terrâ se diem obiturum; salva quæcunque gubernaret, illasque à maritimis casibus fore navigia. Quo promisso exhilarati mirum in modum vectores Christiani: & qui fortè aderant in turbâ Mauri, Christo nomen se daturos receperunt, ut primùm terram sospites attigissent. Datamque fidem, aliorum naufragia conspicati, incolumes latique liberarunt, divinæ Fidei mysterio lustrati.

Atque hoc quidem amico Xaverius Aghiaro dedit, ut navigia omnia gubernator à fluctibus tuta invictaque redderet; Jacobi verò Pereriæ navi tribuit, ut ipsa vectores extra omnem periculi maritimi aleam poneret. Digressus ab illâ quam modò servaverat, & ubi vaticinationem ediderat superiorem, conquassatâ navi ac per hiemem in portu reficiendâ. Pererianam conscendit Apostolus, Malacam festinatò petens, inde Goam ob ingentia negotia revisurus, & naulo ab aliis pendi solito pretium attulit sanè lu-

culentius, ipsam navigandi facultatem. simul enim atque ascendit in navim; qui jam inde à quindecim diebus profectiōni obstabat Indicæ ventus, obsecundavit. Ibi, dum tranquillum iter habetur, cum amicissimo navarcho de Japonicis rebus, deque Sinicâ, quam meditabatur, expeditione agebat; nec non de Malacæ à barbaris obsidione solutâ, navique illic paratâ sibi percommodè ad urbem Goam redituro. Quæ omnia sic exponebat, longissimo tractu locorum diffitus, ut oculis usurpare singula videretur.

Atenim hæc inter pia propheticaque colloquia repente ingruit Typhon, undas rapidâ vertigine contorquens, navitarumque & vectorum animos discrimine supremo ita frangens, ut apprimè isti calamitoso tempore, conturbationiq; hominum illa congrueret è Psalmo cvr. poëtica divinaque descriptio. *Stetit spiritus procellæ (surrexit ventus tempestatis, ut interpretatur Hieronymus) & exaltati sunt fluctus ejus. ascendunt usque ad cælos, & descendunt usque ad abyssos: animæ eorum in malis tabescebat. Turbati sunt, & moti sunt, sicut ebrius; & omnis sapientia eorum devorata est. Et clamaverunt ad Dominum.* Ad interpretem conciliatoremque Divinæ clementiæ concurrerunt Franciscum universi; actum de se, trepidè complorantes, ni festinâ deprecatione certissimum averteret exitium. Nihil ad hæc Xaverius: turbæ subducit se tacitus; Deumque in secessu paulisper obtestatus, refert se in Pereriæ ceterorumque conspectum, vultu, ut semper à precibus, inflammato. Divinum aliquid ore spirans ac sonans: manuque elatâ signans onerariam faustâ cum precatōne; Navis, inquit, à Sanctâ Cruce (sic erat illa denominata) pelagi securâ esto. Non alio, quam quo fuit ædificata, loco destruetur. Haud eadem fors alterius nobiscum profectæ navis; cujus miserandum in modum laceratâ ac dissipatâ nimis certa extabunt citò documenta.

Dicta comprobavit eventus. Immanis ille Typhon, qui turbidè convolutis, & montis instar exaggeratis fluctibus jam jam navim circumactam erat oppressurus, minas in aliam partem subitò vertit, furoremque effudit. Tum illius quæ simul cum hac solverat, infelicis onerariæ per undas sparfa fragmenta, crebraque cadavera, oculis

Pereriæ sociorumque oblata, quantum Xaverio deberent; ostenderunt. *Statuit procellam ejus in auram: & siluerunt fluctus ejus. & letati sunt, quia siluerunt: & deduxit eos in portum voluntatis eorum.* Neque hoc tantum: sed Pererianam istam navim, quam lustrali signo consecrarat prophéticoque oraculo declaraverat nulli obnoxiam naufragio, semper illæsam fluctibus procellisque invictam præstitit. Et mutato nomine, jam Sancti Patris navis appellata, cunctoque nobilis Oriente, à populis ubique lætissimo plausu, ab aliis navibus festâ bombardarum explosione appellens celebrabatur. Hanc viatores avidè conscendere; huic institores quidquid carissimum habebant iu mercibus, committere: pro vectura multò amplius pretium libentissimè persolvere, nullo aut onerum modo, aut metu discriminum. Vetusstate fragilis, carie exesa, novis ac validissimis anteponebatur navibus. Triginta ipsos annos Francisco superfuit, verissimi testis Prophetæ; & tempestatibus sæpè, & præliis nonnunquam cum Acenorum navali exercitu commissis egregiè perfuncta. Tandem in navale, ut reficeretur, subducta, jam vacua, jam prorsus emerita, sponte dissoluta est.

Sed ecce aliud ex alio miraculum. Tenuis naviculator ex ista lignorum congerie, quæ solis apta ignibus videbantur, tabulam exemit, suæque assuit biremi; ratus à sancto viro vim mirificam, navi inditam, singula in ejus onerariæ membra permanasse; eandemque adhuc solutas partes, quam coagmentata obtinuerant, retinere. Neque hominem pia fefellit sententia & fiducia. Certo velut sacroque pignore inviolatus, perpetuâ felicitate longinquos ac periculosissimos explevit cursus. ac pari, ut ita dicam, fato biremis navim est subsecuta; & ipsa, cum esset in portum compulsâ ad sarcendum, ultro soluta in tabularum acervum confedit.

Plura Xaverii & miracula & vaticinia circa tempestatibus clarissima possim adducere: sed hæc abunde in specimen. Et jam tertii capituli parte priori dictum est de Thaumaturgi nostri in aquas imperio, sive cælestem, pluviâ deductam; sive maritimam, potui temperatam. Uno Crucis ductu

ama-

amaritiem absterfit; & aquam illam salſam, fontibus dulciorem laudatiſſimis effecit. Quâ expurgatione ſubitâ & delinitione aquæ Franciſcus Eliſæum eſt imitatus. Nunc, quod hic egit, ut ſecuris ferrum elapſum, & aquâ merſum, immiſſo ligno evocatum intactumque efferret ſeſe, ac ſupernataret; id cumulatè duplici inſignique miraculo compenſatum à Xaverio, ſubjungatur.

Baranuram inſulam petente Apoſtolo, cùm ſæviffima tempeſtas eſſet oborta; iſque placandi maris gratiâ, cruci affixi Domini breve ſimulacrum, quod geſtare collo ſolebat, in undas demiffiſſet; contigit, ut procellæ impetu vehentiſſimo è manu excuſſum decideret in profundum. Eo Xaverius caſu acerbiffimum hauſit dolorem, cujus inuſitata in vultu ſigna extitere, à comitibus obſervata. Poſtridie perventum ad inſulam: factâque exſcensione Pater unâ cum Fauſto Roderico, Luſitano (qui, præter alios teſtes, rei ſeriem totam expoſuit, publicumque teſtimonium jurejurando adſtrinxit) littus legebat, iter habens ad pagum Tamalum. Jamque milliare dimidiatum confeſerat, cùm exiſtit è mari cancer, longè ab eo loco delapſam in undas effigiem Chriſti crucifixi reportans chelis mordicus ſublata. Deſtinatò ad Franciſcum natat; hæretque in ejus conſpectu, præſtolans donec ſacratum à Patre ſignum recipiatur: quo reddito, ſub aquam ſemet ipſum recipit. At benignitatis Divinæ munus pignuſque cariffimum, de genibus ſummâ cum reverentiâ ſulceptum, artiſſimè complectitur Xaverius; amantiſſimèque exoſculatus, eodem loci veſtigio, ut erat nixus genibus, per horæ dimidium tenerrimo ſuaviſſimoque animi ſenſu gratias agit clementiſſimo Domino; ſimul comite deſixo admiratione, & intimis ſenſibus congratulante immortalis Deo erga mortalem tam benefico, mortali apud immortalẽ Deum tam gratioſo.

Neque alterum nobis eſt omittendum, ferro quod ſecuri lignatoris exciderat in Jordanem, ex imo amne per Eliſæum excitato & natante haud paulò majus oſtentum. In ultima ad Sancianum Apoſtoli navigatione, Mahometani cujuſdam filius quinquennis margini aſſidebat onera-

riæ, plenis tumentibusque velis impulsæ celerrimè. Atq; in hoc cursu puer levi in eam partem, ubi sedebat, navis inclinatione excutitur in Oceanum, & continuo absorbetur. Parens mœrore obrutus, in latebras infimæ navis se condit; ibique luctu sepultus, triduum exigit perennis lacrymis. Necdum exhausto fletu cum prodisset, incidissetque in Xaverium, adhuc casus funesti ignarum, dolorisque tanti causam exquirenti indicasset; animo in coelum erecto sciscitatur Apostolus, in omnem sancti Christi occasionem intentus; sitne filiolo sibi restituto Christum veneraturus? Nihil iste cunctatus, accipit conditionem: alteroque triduo exacto cernit puellum, eidem, unde præcipitarat, navis crepidini insidentem, lætum ac ludibundum. Hic quo stupore, quo gaudio afficitur! Ruit ad pedes Francisci; Mahometem execratur. ac quemadmodum, post alteram à Christo sedatam procellam, ii qui erant in navicula, *venerunt & adoraverunt eum, dicentes; verè Filius Dei es*; ita pater sex antè diebus orbatus, post reditum sibi filium, à morte & quasi sepulcro maris excitatum, verè Deum profitetur Christum ipse totà cum familia: puerumque ex illo, cuius operà agnoscebat recuperatum, appellari in baptismo Franciscum voluit, ut ipso nomine testaretur gratareturque beneficium.

Ex omnibus, quæ ab Xaverio gesta in hac parte commemoravi, dubites, marine an terrâ potentior extiterit. adeo mirificum utrobique se præbuit! At sibi ubique similem egisse. paremque obtinuisse potestatem, fateri nos cogit miraculorum terrâ marique editorum, atque inter se quodammodo certantium, magnitudo. Iisdem Apostolus valebat in navi, quibus in urbe promeritis. & propria tamen aliqua sunt navigationum, in quibus omnipotenti Domino ita se obsequentem gessit Franciscus, ut certum in ventos & maria imperium consequeretur. Ac primùm in Lusitania, sub ipsam conscensionem, Casteneriano Comiti, instruendæ classi præfecto, restitit constantius, ne quid acciperet, quàm solerent alii instare avidius, ut amplius acciperent. Nec verò, quidquid ad usum commodumque faceret, illo etiam atque etiam offerente admittere quid-

quam sustinuit præter lacernam pioſque aliquot libellos. Atque eodem urgente, puerum ſaltem decori cauſâ ut ſibi adjungi pateretur, neceſſarias ad res famulaturum; omnino reſuſcitavit; ſibi, dum manuum haberet uſum, alio negans eſſe opus adminiſtro. Itaque pro omni comœatu & viatico, paupertatem Deique fiduciam exportans, *non erubuit Evangelium*, ad infima quæque ſe demittens; nec tantum ſibi, verum & ultimæ ſortis hominibus neceſſaria curans, & ſervilia alacriter obiens miniſteria.

Precario victu ex inſtituto ſuo vitam ſemper toleravit; quamvis & Alphonſus Soſa, classiſ Indicæ Prætor, ultro atque ex Luſitani Regis commendatione & imperio, largè omnia ſuppeditaret; virique ex cohorte prætoriam nobiles ad menſam pro ſe quiſque adhibere Xaverium peroptarent. Hic ſubmiſſa à Prætoris prætorique aſſeclis omnia, & mendicatio à vectoribus corrogata, maximam partem, in egenos ægroſque diſtribuebat. Proprios in uſus tenui viliffimoque cibo contentus, naturam ſuſtinebat videlicet, non delectabat. Cubiculum ſibi aſſignatum libentiſſimè inopibus commodabat; ſuoſte cubili inferebat ægroſ: ipſe corpus labore in multam noctem extracto oppreſſum in nuda tabulata, aut in funis ancorarii volumina abjiciebat; frequentiffimè ad pedes decumbentium ex morbo, & moribundorum, quibus omni aderat ope, ac ſtrenuè vel ſordidiſſimâ exhibebat officia. Sed nimirum curam iſtam corporum ad ſalutem referebat animorum. Verè Apoſtolicam *piſcatorem* agebat *hominum*: comitate inſeſcabat, familiarique colloquio ad expiationem inducens peccatorum, velut hamo ſacro capiebat ſingulos; publica adhortatione, catecheſi & concione, tanquam reti explicato, gregem convertebat. Et longam aliquando navigationem ſuſcepit, unius è gurgite ac cœno ſcelerum extrahendi militis gratiâ.

At enim illatâ piſcationis mentione occurrit illa charitatis & beneficentiæ ſpecies, quâ Chriſtum Xaverius expreſſit. Ut enim piſces Dominus arcano vocatu ductuque in Petri retia, poſt conſumptas irrito jactu noctes, compulſit: ſimillimè in Japonia, mari obambulans novus

Apostolus, piscatores cum videret ex aquis ferme inania retia eduxisse; frustra exhaustum laborem hominum, quibus *ars sua census erat*, spemque elusam miseratus, eadem, salutari signo à se lustrata, iterum laxari jacique in mare jubet. Quo facto (ut valebat jamtum apud Japonas viri, humanam intelligentiam potentiamque superare crediti, autoritas) extemplo fiducia suæ fructum cepere, piscium copiam tantam, vix ut eam pertrahere ad littus potuerint. Additaque est miraculo perennitas marinæ ad oram istam fecunditatis, maximo accolarum, piscibus ferè victitantium, commodo & gaudio.

Noluit hac parte laudis Christus imitorem sui perfectissimum carere Xaverium. Sed cujus oratu felicem diemque barbaris piscationem, amploque maris tractui fertilitatem donavit; quantam ipsi prædam, quam copiosam, captatori animarum, huc omni solertiâ, omni precum actionumque vi assidue ferventerque incumbenti concessit! De multitudine quidem non hominum, sed populorum, Evangelicis à Francisco retibus inclusorum, generatim dictum est. ad mare speciatim quod attinet; navalem ille turbam solebat in religiosæ familiæ morem modumque convertere. Hic jurgus & odiis compressis, flagitiosis amoribus restinctis, impiorum obscœnorumque verborum sublatâ vesaniâ, & omni vitiorum face purgatâ, nautas vectoresque, & infimos & summos habebat in potestate, ut omnes statis publicæ precationis horis, aliisque pietatis officiis mira cum solertia indefessoque studio exerceret.

Ipsè cum eximiarum in omni genere virtutum, operumque sanctissimorum documenta per diem continua edidisset, nec partem quietis nocte capiebat, nisi post altam prolixamque contemplationem, & hæc Xaverio quies erat, divina contemplatio: cui, dum alios teneret sopor, penitus se totumque tradebat; nisi aut impendendo ægris obsequio interpellaretur, aut necessitate somni interjungere cogereetur. At hoc quidem brevissimè defunctus, occupationem suavissimam revocabat & ducebat in lucem: tametsi, Regio cum Vate intimam cœlestemque dulcedinem persentiens

dicere haberet: *& nox illuminatio mea in deliciis meis.* Etiam in turbulentissimis tempestatibus, ut antea notatum est, quietissimo animo, suasque ipse delicias vix capiens, vacabat Deo. ac pro omnium salute unus in precatione ignita lacrymisque exuberante pervigilans, quam gravibus periculis & piratarum, & procellarum, sæpe incautos ignarosque comites præripuit! quot ingruentes turbines avertit! quot jam sævientes cohibuit! Orantem audiebant venti, ut ejus nutu arbitrioque contrarii caderent, surgerent propitii; iratissima lenirentur freta, undisque compositis ad securitatem oblectationemque sternerentur. Quocirca jure Xaverium ex Apocalypsi nuncuparis, *aquarum Angelum & sanctitate pariter & potestate.*

PARS CAPITIS POSTERIOR.

*Ter naufragium feci : nocte & die in profundo
maris fui. II. Corinth. XI.*

Non hinc Pauli exponenda mihi sunt naufragia, nec disceptandæ opiniones circa alteram loci istius partem variâ. Sat fuerit, ex communi Patrum Doctorumque interpretatione jactationis in alto, partem utramque competere Xaverio; qui naufragium ter Molucico in mari fecerit; semel in tabula jactatus per triduum, Deo duce & comite enatarit. Quod si quis fortè miratur eum, quem proximè imperantem ventis & mari spectaverimus, nunc tabulam extremâ spe complexum, miserè cum fluctibus conflictari: miretur idem potiùs naufragum toties Paulum; quem nominassè, laudassè est; atque ita naufragum, navim ut nullam, quæ quidem in Actis legatur Apostolicis, oppugnatam à tempestate defenderit & conservarit.

Homines Deus sibi carissimos cur interdum agitari sinat vexarique acerbissimè, varias idoneasque causas Divinus Orator illâ suâ oris aurei facundiâ in Antiocheni populi concione differuit: quas ferè causas ad hanc ego summam complexionemque revocarim. Suos nimirum famulos exercere adversis Dominus amat, quò splendidius & gratia sua gloriaque colluceat; & ipsorum, qui exercentur, probetur fides, constantia perspiciatur, crescant merita, præmia augeantur. Itaque (alios ut præteream sanctos viros) Paulus, qui morbos passim vel absens levaret fugaretque; nec ab eo tamen, quem dilectum filium appellabat, Timotheo *frequentes infirmitates* depulit, nec se

ipsum curavit, gravi crebraque, ut est traditum ab antiquis, ægritudine exercitus. Mihi verò ille, a glorians placensque sibi in infirmitatibus, admirabilior videtur, quàm dum alienis corporibus languores doloresque expellebat. Et Xaverius, qui Apostolico spiritu quàm similimus Paulo extitit, & agendo & patiendo; ecquid verè judicanti insignior apparet in tabula de naufragio arreptâ fluctuans, quàm naves conservans, ventos refranans, undas tranquillans?

Tempestate ars gubernatoris exploratur: Apostolici vectoris animus naufragio approbatur. Quo tranquillitas experimento navicularii industriam nobilitabit? aut quis, tractandi clavi haud omnino imperitus, facili non perfungatur navigatione, sereno cœlo, aurâ secundâ,

Mitis ubi in morem stagni, placideque paludis

Stenritur æquor aquis?

Sponte suâ raris decurrit, nec; magistri manum peritiamq; magnopere desiderat. Si prospero semper optabilique cursu usus esset Franciscus; quis tantus egregiæ datus virtuti locus esset? Oceano prorsus innoxio, & quasi arridentibus aquis amico & blandiente vehatur Xaverius: utiq; felicem appellaris. Tentari jam sollicitariq; coeptum, à primo tempestatibus motu compescat; aut perturbatum, mox imperiosè componat: fanè potentemagnoveris. At pelagus modò insanâ mole & altitudine in cœlum extollatur; modò in immensam voraginem dehiscens, ad tartarum subsidat: configentibus inter se ventis navigium diripiatur, torqueatur; laceratis velis, antennis malisque fractis, excusso atque abrupto gubernaculo, illidatur syrtribus, aut scopulis impingatur; solutis compagibus dissiliat, comminuatur: ruat Xaverius in mare; fluctibus nando obludans, aut correpto navis fragmine, in littus demum ejiciatur: ac tanto defunctus periculo, repetat eandem aleam; iterum naufragus, vix ad terram evadat: nihilo tamen segnior, mari se rursus comittat; nec tertio naufragio infractus aut retardatus, eodem ardore animi per

vada & cautes, per vortices procellasque honori Numinis salutique vel gregarii cuiuspiam militis velificetur: tum verò fortem, tum planè studiosum Divinæ gloriæ, tum Christianum heroem jure ac meritò prædicaris.

Hic porrò verissimè aptissimèque accinendum è Salomonia Cantico: *Aque multæ non potuerunt extinguere charitatem.* Immo, si licet ad virtutis laudem transferre Sapientis effatum de prodigio in scelerum pœnam edito: *b Quod enim mirabile erat; in aquâ que omnia extinguit, plus ignis valebat.* Ignis ille cœlestis, Amor Divinus ille, quo æstuabat Xaverius, in medio mari & naufragio acriùs vehementiusque exardescebat: maximè in triduanâ jactatione, cùm tabulæ adhærens in omnem partem versaretur, elatus, depressus, undis sæpe coopertus, charitate fiduciaque divinâ subnixus atque invictus emineret. Huc ego vos, superi beatique Spiritus, & tantæ spectatores miratoresque virtutis, & summi periculi depulsores, neque ad unius duntaxat hominis, sed ad publicæ rei Christianæ defensionem advocarim. En, tot gentium salus unde pendeat! Uno spes Orientis asserculo vertitur & fluitat; vestrumque subsidium, Angeli, & singulorum capitum & populorum Tutelares, quos tam frequenti Xaverius obtestatione solitus est invocare, hîc potissimùm implorat. Aderant vero mortalium immortales Custodes, Divinæ Administri Providentiæ, Cœlestes elementorum Præsides: aderant, & quod perniciosi dæmones, atque hominum, Xaverique in primis, jurati hostes aère marique exitium consciverant, à viro arcebant sanctissimo, sibique conjunctissimo, tum observantiâ peculiari, cultuque assiduo; tum integritate virgineâ, ceterarumque exercitatione nobilissimarum virtutum; ac præsertim eximia charitate, in salutis humanæ ministerio ardentissimè fructuosissimèque occupatâ.

Habes tu, Francisce, quod expetere à Deo solebas in magnis gravibusque periculis, ut ne iis te liberaret, nisi ad majora gravioraque reservaret. Habes dignum animo

b *Sapient. 16.*

tuo

tuo discrimen, ubi in mediâ morte versaris: & adhuc, si quid periculosius acerbiusque esse potest, appetis; *amplius* pro more tuo exoptas. Virtus, ait Orator, in tempestate sævâ quieta est. Xaverii non quieta solum, sed erecta, cœloque affixa, ex uno Dei nutu suspensa. *Mirabiles elationes maris* naufragus contemplatur; mirabilem in administratione rerum, Providentiæque ordine, atque in ipsa vexatione suâ Dominum veneratur; *c ad tenendam propositam spem, quam sicut ancoram habet animæ tutam ac firmam, & incedentem usque ad interiora velaminis.* Nec terram petit, nisi laboris novi gratiâ; ad eas profectò oras ejici cupiens, ubi plurimum Dei Servatoris causâ desudare habeat: se-cumque præclare actum putat, si vel naufragio ad gentem aliquam Christo lucranda perveniat.

c Hebr. 6.

